

Katkokynsisammal

Barkkvastmossa
Dicranum viride

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

EU:n lajikoodi: 1381

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

Ahvenanmaalla rauhoitettu ja erityisesti suojeltava (ÅFS 88/2023)

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, vakaa

Luonnehdinta

Katkokynsisammal on parin senttimetrin korkuisina tiiviinä, tummanvihreinä tuppaina lehtipuiden rungoilla kasvava lehtisammal. Sillä on kapeat, pystyt ja jäykät lehdet, joiden kärjet katkeavat helposti kosketuksesta. Se muistuttaa monia muita kynsisammalia (*Dicranum* spp.), mutta on melko helppo tuntea kapeista katkeilevista lehdistään ja siitä, että se kasvaa lehtipuiden rungoilla.

Elinympäristö ja levinneisyys

Katkokynsisammal suosii jalopuulehtoja ja kasvaa tavallisin vanhan lehmuksen tai tammen rungolla jokseenkin varjoisissa tai puolivarjoisissa lehdoissa. Satunnaisesti laji on tavattu kivialustalta ja koivun, raidan tai haavan rungolta. Laji voi kasvaa rungon tyvestä parin metrin korkeudelle. Katkokynsisammal esiintyy harvinaisena maan eteläosassa, nykyesiintymiä tunnetaan vain kymmenen.

Nykytila ja uhkatekijät

Kasvuympäristöjen raivaaminen pelloiksi ja metsien hakkuut ovat vähentäneet lajin elinympäristöjä. Lajia uhkaavat tällä hetkellä jalopuulehtojen kuusettuminen ja paikoin vesa-koituminen, kilpailua toisten lajien kanssa voimistava typpilaskeuma ja kasvualustaksi soveltuvien runkojen vähäisyys. Lähes kaikki tunnetut katkokynsisammalen nykyesiintymät sijaitsevat suojelualueilla.

Hoitosuosituks

Osa erityisesti suojeltavan katkokynsisammalen kasvupaikoista on luonnonsuojelulain jalopuumetsiköitä. Jotkin kasvupaikat saattavat sijaita metsälain erityisen tärkeisiin elinympäristöihin lukeutuvissa rehevissä lehtolaikuissa. Osa elinympäristöistä on METSO-ohjelmaan sopivia kohteita (lehdot). Katkokynsisammalen esiintymät tarvitsevat huolellista seurantaa ja useimmat kaipaavat myös hoitotoimia. Liian tiheän alikasvoskuusikon varovainen raivaus on ajoittain tarpeen joillakin esiintymillä. Erityisen tärkeää on myös jalopuiden uudistumisen turvaaminen, jotta sopivia kasvurunkoja olisi tarjolla tulevaisuudessakin.

Lähteet

- Syrjänen, K. 2009. *Dicranum viride* – erittäin uhanalainen. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammat. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. S. 86–88.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.). 2002. Suomen sammat – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 560. 354 s.

Kuva: Kimmo Syrjänen